

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRAS D.PAVALKIS
PRISTATYMAS CULT KOMITETE
2013 07 10

Gerbiama Pirmininke, gerbiami Europos Parlamento nariai,

Visų pirma norėčiau padėkoti už man suteiktą galimybę Jūsų komitetui pristatyti Lietuvos pirmininkavimo ES Tarybai prioritetus švietimo srityje.

Taip pat norėčiau padėkoti mūsų trejeto partneriams airiams ir graikams už puikų bendradarbiavimą rengiant ir derinant Trio programą ir pasveikinti savo kolegą Airijos ministrą ir jo komandą už labai sėkmingą programos įgyvendinimo pradžią.

Savo pasisakymą norėčiau pradėti nuo to, kas jums ir mums ypatingai rūpėjo pastaruosius pusantrų metų ir dėl ko bendromis pastangomis buvo sutarta paskutinę Airijos pirmininkavimo savaitę. Kalbu apie naująją švietimo, jaunimo ir sporto programą, gavusią gražų pavadinimą ERASMUS+.

Dėkoju visiems gerbiamiems Kultūros komiteto nariams, o ypač Jums, gerbiama komiteto pirmininke, už jūsų konstruktyvumą ir geranoriškumą ieškant priimtinausių sprendimų, kad ši nauja programa atitiktų tiek šiandienines Europos Sąjungos galimybes, tiek būsimų programos dalyvių lūkesčius.

Tokia efektyvi pažanga dirbant prie programos projekto galėjo būti pasiekta tik dėl išskirtinai pozityvios ir konstruktyvios atmosferos, kurioje vyko derybos ir neabejotinai kokybiško parengiamojo darbo, kurį atliko pirmininkaujanti Airija, Europos Parlamento ir Tarybos sekretoriatai, Komisija. Norėčiau pritarti vienam Nuolatinio atstovo pavaduotojui, kuris apie šį bendrą darbą atsiliepė kaip apie gerų tarpinstitucinių ryšių, efektyvumo ir bendradarbiavimo pavyzdinį modelį.

Pirmininkavimo estafetę perėmusiai Lietuvai belieka tik sudėlioti paskutinius taškus ant „i“ ir inicijuoti naujosios Programos Erasmus+ parengiamuosius darbus, kad ji įsigaliotų, kaip planuota, 2014 sausio 1 dieną.

Ir nors vis dar nežinome tikslios finansinės programos biudžeto išraiškos, bet esu įsitikinęs, kad galutinis biudžetas bus žymiai didesnis nei dabartinių programų biudžetų visuma. Tai tikrai nuostabus pasiekimas šiais ekonominio sunkmečio laikais, kai ne vienas tikrai skausmingas, su biudžeto mažinimu susijęs veiksmas turėjo būti padarytas kitose srityse. Tai matau kaip puikų ir nuoseklų Europos Sąjungos įsipareigojimo skatinti ūkio augimą ir remti jaunus žmones realizavimą net ir esant išskirtinai sudėtingoms aplinkybėms.

Švietimas ir mokymas neabejotinai turi likti Bendrijos dėmesio centre nepaisant patiriamų finansinių sunkumų. Kai kalbame apie švietimą ir mokymą 28 bendrijos narėse, kalbame apie 500 mln. Europos Sąjungos piliečių gerovės pamatą. Visiems jiems turime užtikrinti kokybišką, savalaikį ir kiekvienam laisvai prieinamą mokymąsi – ar kalbėtume apie bendrąjį išsilavinimą ir aukštąjį mokslą, ar apie kvalifikacijos tobulinimą ir savišvietą.

Švietimo ir mokymo sritis svarbi ne tik kiekvieno piliečio asmeniniam augimui, bet ir visos bendrijos ekonomikos plėtrai ir konkurencingumo užtikrinimui. Atsižvelgiant į strategijoje „Europa 2020“ identifikuotus tikslus švietimo ir mokymo srityje bei remiantis programoje ET2020 numatytais tikslais ir prioritetais, savo pirmininkavimo metu akcentuosime švietimo **kokybės ir efektyvumo** užtikrinimo klausimus.

Mūsų prioritetai švietimo ir mokymo srityje artimiausią pusmetį bus šie:

- aukštojo mokslo tarptautinimas ir jo finansavimo efektyvumas;
- lyderystė švietime;
- profesinio mokymo atvirumo skatinimas, partnerystės tarp švietimo ir darbo sričių stiprinimas;
- taip pat diskutuosime apie atvirus švietimo išteklius.

Leiskite man trumpai pristatyti kiekvieną iš jų.

Ką tik mano minėta Erasmus Plus programa glaudžiai siejasi su pirmuoju mūsų prioritetu – aukštojo mokslo tarptautinimo ir jo finansavimo efektyvumo užtikrinimu.

Globalizacija ir technologijų plėtra iš esmės keičia aukštojo mokslo kraštovaizdį ir kelia iššūkius, į kuriuos Europa turi reaguoti. Aukštojo mokslo tarptautinimas šiuo metu yra viena svarbiausių temų šios srities Europos politinėje darbotvarkėje. Jo tikslas –

skatinti akademinį mobilumą ir pasaulinį bendradarbiavimą tarp aukštojo mokslo institucijų ir tokiu būdu pagerinti aukštojo mokslo kokybę. Tai, savo ruožtu, padėtų Europos besimokantiejiems geriau pasiręsti gyventi ir dirbti globaliame pasaulyje.

Europos aukštojo mokslo institucijos yra tikrai nemažai nuveikusios tarptautinimo skatinimo srityje, visų pirma dalyvaudamos Europos Sąjungos ir nacionalinėse akademinio bendradarbiavimo programose. Jos turi turtingą ir įvairią patirtį kuriant tarptautines studijų programas, skatinant tarptautinį švietimą, mokslinių tyrimų ir inovacijų projektus, įgyvendinant suderinamas kvalifikacijų sistemas ir kokybės vertinimo priemones bei organizuojant studentų, tyrėjų, personalo ir žinių mainus.

Nors akademinis mobilumas yra svarbiausia bet kurios aukštojo mokslo tarptautinimo strategijos dalis, taip pat yra būtina skatinti daugiau partnersčių aukštojo mokslo srityje ne tik su ES aukštojo mokslo institucijomis, bet ir su ES kaimyninių, taip pat ir Rytų partnerystės šalių, aukštojo mokslo institucijomis. Tai padės padidinti ES aukštojo mokslo matomumą bei sustiprinti mokslinių tyrimų ir dėstymo pajėgumus, skatins aktyvesnį universitetų kaip žinių perdavėjų vaidmenį.

Žinoma, turint omenyje turtingą aukštojo mokslo Europoje įvairovę ir gana didelę aukštojo mokslo įstaigų autonomiją, negali būti vieno požiūrio į tarptautinimą. Jis apima visus universitetinio gyvenimo aspektus ir turi būti pritaikytas kiekvienos institucijos konkrečiam profiliui.

Jei Europa nori išlikti vertinamu ir patraukliu partneriu tarptautinio akademinio bendradarbiavimo srityje ir naujų, kylančių regioninių aukštojo mokslo centrų fone, ji turi sustiprinti savo pastangas. Ji turi vieningai skleisti informaciją apie savo universitetus, kaip aukštos kokybės institucijas, pasižyminčias didele kultūrų ir kalbų įvairove.

Tad artimiausiais mėnesiais kartu su savo kolegomis nagrinėsime minėtus klausimus ir reaguosime į naują Komisijos komunikatą dėl aukštojo mokslo tarptautinimo. Rugsėjo pradžioje (rugsėjo 5-6 d.) Vilniuje surengsime konferenciją, kuri suburs daugiau kaip 150 aukštojo mokslo suinteresuotųjų atstovų iš ES ir už jos ribų aptarti tarptautinimo procesus ir Europos aukštojo mokslo ateitį pasauliniame aukštojo mokslo kontekste. Atsižvelgdami į Komisijos komunikatą ir Vilniaus konferencijos rezultatus,

planuojame parengti Išvadų projektą dėl Europos aukštojo mokslo pasaulinės dimensijos ir tikimės, kad kolegos ministrai jam galės pritarti Taryboje lapkričio mėnesį.

Man būtų labai įdomu išgirsti Jūsų įžvalgas šia tema.

Antrasis mūsų prioritetas – lyderystė švietime.

Esu įsitikinęs, kad daugelis iš jūsų sutiktų, kad švietimo kokybė ir efektyvumas, o tuo pačiu – švietimo sėkmė – didele dalimi priklauso nuo veiksmingos lyderystės švietime. Deja, Ministrų tarybos lygiu šiuo klausimu atskiros iniciatyvos nebuvo.

Futbolo komanda gali turėti daug gerų žaidėjų, bet reikia puikaus trenerio, kad ji daug pasiektų. Lygiai taip pat ir orkestrui reikia gero dirigento, kad jis atskleistų kiekvieno muzikanto stipriausias puses. Panašiai ir mokyklai yra reikalingas stiprus lyderis, jei norime pasiekti gerų mokymosi rezultatų.

Mokyklos vadovybė yra labai svarbi formuojant bendrą mokymo ir mokymosi aplinką, skatinant siekius ir teikiant paramą mokiniams, tėvams bei darbuotojams ir taip keliant mokyklos pasiekimų lygį. Kai kurie tyrimai rodo, kad mokinių pasiekimus tinkama lyderystė lemia net 27%.

Todėl labai svarbu užtikrinti, kad mokyklų lyderiai turėtų arba galėtų plėtoti profesinius ir asmeninius gebėjimus bei savybes, reikalingas prisiimti vis daugiau iššūkių, su kuriais jie susiduria.

Svarbu užtikrinti, kad mokyklų vadovai nebūtų per daug apkrauti administracinėmis užduotimis ir kad jie galėtų sutelkti dėmesį į esminius klausimus, tokius kaip mokymosi kokybė, mokymo programos, pedagoginės problemos bei personalo darbo kokybė, motyvacija ir kvalifikacijos tobulinimas.

Komisija savo praeitų metų lapkričio mėnesio dokumentų pakete "Švietimo persvarstymas" nagrinėja šiuos ir daugelį kitų klausimų, susijusių su mokyklų lyderyste, pavyzdžiui, kokios profesinės kompetencijos ir asmeninės savybės yra reikalingos mokyklos

vadovams, kaip identifikuoti potencialius lyderius tarp esamų darbuotojų, kaip juos pritraukti ir išlaikyti ir kaip jie turi būti mokomi ir remiami per visą profesinės veiklos laikotarpį.

Tai yra vienas iš klausimų, kuriuo savo pirmininkavimo metu planuojame diskutuoti, ypatingą dėmesį skirdami lyderystei bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo srityse.

Rugsėjo 9-10 d. Vilniuje vyks konferencija "Lyderystė švietime", kurioje kalbėsime apie lyderystės vaidmenį skatinant kokybę, efektyvumą ir veiksmingumą švietimo ir mokymo srityse sparčiai besikeičiančiame pasaulyje. Šios konferencijos rezultatai atsispindės Tarybos išvadose, kurioms, norime tikėti, valstybių narių ministrai galės pritarti lapkričio mėnesio Taryboje.

Trečiasis mūsų prioritetas – profesinio mokymo stiprinimas, jo atvirumo skatinimas. Kitaip tariant, kaip pasiekti, kad profesinis mokymas būtų patrauklus, kad atitiktų sparčiai besikeičiančius darbo rinkos poreikius, kad būtų atviras ne tik jaunimui, bet ir norintiems įgyti profesinę kvalifikaciją ar persikvalifikuoti bet kuriuo gyvenimo etapu.

Atsižvelgiant į kokybės užtikrinimo ir užimtumo skatinimo poreikį, Europa turi susitelkti į itin svarbius pirminio profesinio mokymo ir įtraukaus profesinio mokymo klausimus. Taigi Lietuvos pirmininkavimo ES Tarybai metu atkreipsime dėmesį į pirminio profesinio mokymo klausimus, siekiant užtikrinti darbo rinkoje reikalingus įgūdžius; orientuosimės į tęstinio profesinio mokymo įtraukumą ir patrauklumą, priėjimą prie tęstinio profesinio mokymo; taip pat pabrėšime profesinio mokymo ir orientavimo indėlį sprendžiant ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos problemas.

Savo kalbą pradėjau nuo geros naujienos. Baigti taip pat norėčiau pristatydamas naują, populiarėjančią ir kartu daug dar neatsakytų klausimų keliančią mokymosi formą. Tai masiniai atviri nuotoliniai kursai – naujausias sparčios informacinių technologijų kaitos, kuri ryškiai paveikė švietimo sistemas, padiktuotas iššūkis.

Viena kompanija, 2012 metų balandžio mėnesį pradėjusi registraciją į tokius kursus, rugpjūtį jau buvo užregistravusi daugiau nei milijoną studentų iš beveik 200 šalių. Tokių kursų populiarumas tarp studentų bei aiškus universitetų susidomėjimas aiškiai rodo šio naujo modelio

– apskritai - atvirų mokymosi išteklių – poveikio mastą. Todėl nenuostabu, kad tai tampa vis karštesnių diskusijų tema ne tik tarp mokslininkų, bet ir tarp politikų.

Atviri mokymosi ištekliai apibrėžiami kaip mokymo, mokymosi ir tyrimų ištekliai, esantys viešai prieinamoje virtualioje platformoje, arba ištekliai, kurių autorinių teisių licencija leidžia laisvą prieigą. Jau kurį laiką buvo akivaizdu, kad spartūs technologiniai pokyčiai ir vis lengviau prieinamas bei spartesnis internetas sudaro visas prielaidas iš esmės pakeisti įprastinį mokymo ir mokymosi būdą ir atverti naujas, net sunkiai įsivaizduojamas galimybes ateičiai.

Žinoma, jei tinkamai tomis galimybėmis naudosimės. Jos gali palengvinti keitimąsi žiniomis ir patirtimi, tarpkultūrinį bendradarbiavimą. Jos gali žymiai padidinti mokymo ir mokymosi prieinamumą, nes mokymas gali vykti praktiškai bet kur. Sudarydamos technines galimybes pasiekti platų besimokančiųjų ratą, šios priemonės gali prisidėti prie švietimo finansavimo efektyvumo didinimo (tai – vienas iš mūsų pirmininkavimo prioritetų švietimo srityje). Pagal savo prigimtį jos užprogramuoja inovatyvų mokymąsi ir platesnį naujų technologijų naudojimą ir prisideda prie mokymosi kokybės (kitas mums svarbus prioritetas) didinimo, sudarydamos galimybes taikyti tikslingus, individualizuotus metodus.

Be abejo, nesame naivūs ar akli, todėl aiškiai matome ir galimus susijusius iššūkius. Tradicinių mokymo metodų šalininkai net gąsdina, kad skaitmeninės priemonės ir jų neapdairus taikymas galų gale net pakeis mokytojus. Nors tai atrodo vargiai tikėtina, tačiau negalima nepripažinti ir to, kad neatsakingai naudojamos šios priemonės gali padidinti nelygybę švietimo sistemoje, kai “gyvas” mokymasis taps tik mažumos privilegija.

Tačiau faktas yra aiškus – atviri mokymosi ištekliai, skaitmeninės mokymosi priemonės egzistuoja ir jų plėtra auga eksponentiniu greičiu, todėl švietimo politikams būtina pradėti kalbėtis apie tai, kaip tinkamai išnaudoti šių instrumentų potencialą ir kaip išvengti jų netinkamo naudojimo grėsmių. Kokie turi būti keliami jų naudojimo politikos tikslai? Kaip pasiekti didžiausios jų panaudojimo naudos? Kaip šios priemonės gali ir turi būti derinamos su tradiciniais mokymo metodais? Ar jie turėtų būti integruojami į mokytojų rengimo programas? Ar įmanoma įvertinti žinias, įgūdžius ir kompetencijas, įgytas skaitmeninio mokymosi būdu? Ir – tai turbūt svarbiausias mums kylantis klausimas – kaip užtikrinti jų kokybę?

Be tiesiogiai su švietimu susijusių klausimų, kyla ir klausimai, susiję su autorinėmis teisėmis, su galimu kelių tiekėjų monopolium, jau nekalbant apie lingvistinį šių priemonių aspektą. Praktika rodo, kad absoliučiai didžioji dalis šių priemonių yra siūloma anglų kalba.

Būtent dėl šių priežasčių manome, kad dabar pats laikas Atvirų Mokymosi išteklių sukuriama galimybių ir sukeliama iššūkių klausimais pasitarti ir ES švietimo ministrams. Praėjusių metų lapkričio mėnesį Europos Komisija, pristatydama dokumentų paketą "Švietimo persvarstymas" pristatė savo planus 2013 metų viduryje paskelbti naują iniciatyvą "Švietimo atvėrimas" (opening – up education). Tai dar viena paskata ir geras pagrindas šia tema organizuoti svarbią politinę diskusiją lapkritį vyksiančioje ES švietimo ministrų Taryboje.

Labai laukčiau Jūsų įžvalgų šiuo klausimu.

Gerbiamoji Komiteto pirmininke, Gerbiami Komiteto nariai,

Tai, mano nuomone, yra pagrindinės švietimo ir mokymo sričiai tenkančios temos ir iššūkiai, dėl kurių kviesime aktyviai diskutuoti artimiausią pusmetį.

Jūsų įžvalgos yra labai svarbios, taigi man būtų malonu jas išgirsti.

Taip pat norėčiau pridurti, kad įgyvendindama pirmininkavimo programą Lietuva laikysis pagrindinio, visoms sritims bendro principo: dirbti patikimai, augančiai ir atvirai Europai.

Ši kryptis sutampa su esmine švietimo misija: auginti ir brandinti atvirą visuomenę, kurioje kiekvienas jos narys maksimaliai atskleistų savo gebėjimus ir prisidėtų prie bendros gerovės kūrimo.

Tikiuosi, kad taip prisidėsime prie Europos regiono konkurencingos dabarties ir stabilios ateities kūrimo.

Ačiū Jums už dėmesį.

Būčiau laimingas, galėdamas išklaudyti Jūsų nuomonę ir atsakyti į klausimus.